

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.	Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.

Tartalom. A debreczeni főiskola köréből. — Tárcza. A belmissió története stb. Csiky Lajos. — Iskolaügy. Osztályozás és írásbeli munkák az osztrák gymnasiumokban. — Lelkészi értekezlet a debreczeni egyházmegyében. . . y. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetés.

A debreczeni főiskola köréből.

Több fontos dologgal volt a debreczeni főiskola tanárkara e hét folyamán elfoglalva. Legfontosabb volt azonban valamennyi dolga között a néhai Lengyel Zsigmond tanszékének betöltésére vonatkozó indítvány letárgyalása. Vezérezikk alakjában óhajtjuk közleni ama munkálatot, melyet, egy e végből kiküldött bizottság jegyzőjeként, Sinka Sándor tanár kollegánk és barátunk készített s melyet úgy előbb a főgymnasiumi tanárkar, mint a főiskolai tanárkarok közös gyűlése egyhangulag elfogadott. Azt hiszszük, érdekelni fogja ezen ügy lapunk t. olvasóit. A munkálat így hangzik.

„Főt. Püspök Urnak $838/87$. sz. a. átirata folytán főgymnasiumunk tanárkara, mint főiskolánknak néhai Lengyel Zs. akad. tanár elhalása következtében legközvetlenebbül érdekelt tanártestülete első sorban hivatott fel arra, hogy főiskolánk anyagi és szellemi érdekeit szem előtt tartva, tegye tanácskozás tárgyává, minő intézkedéseket kíván és sürget, a kérdéses tanszékre tekintettel, főgymnasiumunkban a tanügy érdeke s adjon véleményes javaslatot a megüresedett tanszék betöltésére vonatkozólag.

Ezen megbízatás következtében tanácskozásunk eredményét a következőkben van szerencsénk előterjeszteni.

Tanárkarunk, hogy a megüresedett tanszék betöltésére nézve egy, a főiskola s közelebbről épen a főgymnasium életképességét, korszerű emelkedését és fejlődését célzó javaslatot készíthessen, elsősorban a megüresedett tanszék

jellegét, melyet az a főiskola keretében viselt s a tanszékot, melynek szolgálatában állt, méltatta beható figyelemre.

Ennélfogva először is, a mi a kérdéses tanszék akadémiai jellegét illeti, már magában véve azon körülménynél fogva, hogy mint ilyen a főgymnasiumban legfőleg 12 órával szerepelhet, midőn ugyanakkor a gymn. tanárok nagyobb része a rendesnél nagyobb, 21 órával működik s hozzá még a főgymnasium tanügy nem épen előnyére 3 segéd-tanárra van szükség: a tanszék akadémiai jellegének további fentartása egyáltalában nem kívánatos. A 8 osztály mellett fentartandó 3 párhuzamossal 11-et tevő osztályszámot s tanulóinak magas létszámát tekintve, igen fontos didaktikai érdekek követelik azt, hogy a főgymnasium 13 rendes tanára — mihelyt a változott viszonyok engedik — a gymn. rendtartásban megszabott heti óraszámával működjen s ennek folytán megszűnjék végre-valahára azon, legtöbbször a tanítás egyöntetűségét, öntudatosságát és sikerét gátló állapot, hogy a gymnasiumnak sok esetben épen főtárgyai évről-évre változó s hozzá gyakorlatlan kezekre bízhatnak.

Ebből kifolyólag teljes tisztelettel javasoljuk először is, hogy a megüresedett tanszék gymn. rendes tanári fizetéssel s kötelezettséggel gymn. rendes tanszékké tétessék.

Mínt hogy továbbá a megüresedett tanszék tantárgyainak meghatározására nézve a főgymnasium tanterv és tantárgy-beosztás lehet az egyedüli irányadó: szabad legyen azért e tényezőkre egy kissé bővebben kiterjeszkednünk.

A gymn. tanterv, mint humán irányu intézet tanterve, célját kiválóan a nyelvi és irodalmi tanulmányok által kívánja megoldani s valójában 210 heti óraszámából, felénél többet, 110 órát fordít hetenként tisztán nyelvi s irodalmi tanulmányokra, melyből 66, tehát az összes heti óraszám közel egyharmada esik a class. nyelvekre, mint a főgymnasium főtárgyaira. Ugy az állami, mint a felekezeti

intézeteknél általánosan bevett gyakorlat szerint a class. nyelvi 66 óra minden 8 oszt. gymnasiumban 4 rendes tanár közt oszlik meg, sőt azon igen helyes didaktikai elv szerint, hogy a class. nyelvek tanításának intensivebbé tétele és a rokon tantárgyaknak lehető csoportosítása végett a class. nyelvek tanáira kell főleg az alsó osztályokban az anyanyelvet bízni: újabb időben általános is az a törekvés, hogy a gymn. 8 osztályában épen e czélból legalább 5 philologus szaktanár működjen.

Ha már az elmondottakat helyi viszonyainkra vonatkoztatjuk, tekintetbe véve a debreczeni főgymn. 11 osztályu tantervét, melyben a class. nyelvek épen 90 órát foglalnak el; tekintetbe véve továbbá az annyira kívánatos tantárgy-csoportosítást az alsó osztályokban, mi ez óraszámot 110-re emeli; tekintetbe véve végül, hogy a jövő évi tantárgybeosztásnál a főgymn. érdekeit lehetőleg szemelőtt tartva, mindazon jelenleg alkalmazásban levő tanerőknek, kik képzettségüknel fogva class. nyelvek tanításával is foglalkozhatnak, a 90 órából 63 osztatható ki, 27 tisztán class. nyelvi óra marad az új s esetleg segéd-tanárokra: mindezekből kifolyólag maga a helyi tanterv a legmeggyőzőbben mutatja, hogy a megüresedett tanszéknek a class. nyelvek tanszékének kell lenni.

Főgymnasiumunk szellemi érdekét véljük tehát előmozdíthatni, midőn tisztelettel javasoljuk másodsor: hogy a megüresedett tanszék tantárgyaiul a latin és görög nyelv jelöltessék meg.

Tisztelettel jegyezzük meg továbbá, hogy a pályázatok kihirdetésénél követett azon eljárást, miszerint a pályázat határozottan bizonyos szaktárgyra szól, — a nélkül, hogy a szaktárggyal rokontárgy tanítására, főleg a nyelvi szakoknál az alsó osztályokban, köteleznék, — agymn. tanítás érdekében kívánatosnak nem tartjuk, még kevésbé azon korlátozást, hogy a pályázat valamely szakból a gymn. csak bizonyos osztályaira hirdettetik. Ma már, midőn a gymn. tanári oklevél a szaktárgynak a gymn. minden osztályaiban való taníthatására képesít, ily megkülönböztetésnek a mellett, hogy nincs értelme, még nagy mértékben is akadályozná a tantárgybeosztás, tanítás és fegyelmezés szempontjából nem ritkán oly annyira kívánatos személyi változtatásokat s a gyakorlati tanítás szempontjából magoknak a tanároknak sem állhat érdekökben. A mi pedig azt illeti, hogy a pályázat ne szóljon pusztán az illető tanszakra, ez által azt kívánjuk elérni, mit fentebb a tantárgy lehető csoportosításával jeleztünk s a mi a gymn. tanításnak nagy előnyére, igen sok jóhírű tanintézetben általános, hogy t. i. a szaktanár a szaktárggyal rokontárgyakra — a mennyiben a tanárkar által alkalmasnak találhatik — alkalmaztathassék.

A kihirdetendő pályázatnál tehát kívánatosnak tartjuk megjegyeztetni, hogy az illető a latin és görög nyelv

mellett, a mennyiben a tanítás érdeke úgy hozná magával, esetleg az alsóbb osztályokban a magyar nyelv tanítását is elvállalni köteles.*

T á r c z a.

A belmissió vázlatos története s jelenkori állása a külföldön és a magyarországi ev. ref. egyházban.*)

Nagytisztelű Lelkészegyesületi Közgyűlés!

Magyar református egyházunk egyik régi jó kánonos könyve, a Nyitramegyében, Komjátón, 1626-ban szerkesztett törvénykönyv, mely a dunai egyházkerületekben egészen az utolsó időkig kötelező erejű szabályzatokat alkotott, az iskolákról szóló negyedik „classisa“ első kánonának mindjárt első sorában egy szép, közöttünk, magyar reformált egyházunkban csaknem közmondásszerűvé vált alapelvet fektetett le, midőn kimondá, hogy „scholae seminaria sunt Ecclesiarum“, az iskolák az egyházaknak veteményes kertjei. A mai modern kor szintén elismeré nálunk az iskolának az egyházzal való összefüggését s midőn azt az elvet hirdeti, hogy az egyház az anya, kinek édes leánya az iskola, ennek, 1882-ben szentesített saját egyházi törvénykönyvünk, mindjárt az első lapon, a 3-ik §-ban, azon szavakkal ad kifejezést, hogy „a reformált egyház alsó és felső iskolái . . . mindenestől az egyház testéhez tartoznak.“

Nagytsiszt. Lelkészegyesületi Közgyűlés! Okom volt rá, hogy ezeket tartandó felolvasásom bevezetésekül elmondjam. Az iskolaügynek vagyok egyik, tehetségem arányában híven munkálkodni óhajtó szerény harczosa, ki neveltetésem egyházunk anyai kebelén nyertem s itt találtam munkatért, hol édes én nekem a tevékenykedés, mert egyházam iránti igaz szeretetem melegét az anya iránt tartozó hála drága érzelmé is táplálja. Az iskolaügynek szolgálatára ajánlottam föl elég korai ifjúságomban erőmet; e téren munkálkodom ma férfikorom delén s ha az isteni kegyelem is úgy rendelné, a hogy én óhajtom, itt fogna leáldozni lassanként majd aláhanyatló napom. Szeretem az iskolát, mert szeretem egyházamat s állásomban talán úgy is szabad mondanom, hogy azzal szeretem egyházamat, ha a testéhez tartozó iskolát, annak ügyeit szeretem s az iskolaügy előhaladásán minden erőmmel buzogni igyekszem.

Mint a veteményes kert egyik munkása jövék el ide, hogy megmutassam mintegy, minő elvek szerint ápolgatom otthon a kertnek gyöngye hajtásait. Jó, ha látják ide kinn, mint működik oda benn a kertész. Kijövék ide s távol otthonomtól, itthon érzem magamat e körben. Egy nagy családi körben, testvéreim között látom itt magamat.

Elmondhatnám azt is, hogy a legigazabb örömmel jövék el ide. Gyermekkorom álmait a nagy Duna folyamának partjain álmodám s szeretek újra, elég messze elszakítva tőle, közelebb jönni partjaihoz. Hallani vélem az ósfolyam,

*) Felolvasatott N.-Beeskereken, a békésbánáti ev. ref. egyházmege, 1887. április 14-én tartott lelkeszegyesületi közgyűlésén.

a méltóságteljesen aláhaladó Duna habjainak csöndes mormólását. Tudom, hogy ide is elég távol van az még, de ha a gondolat szárnyain vissza tudok röpülni gyermekkorom eltűnt napjaira, még könnyebben át tudom szállani azt a távolságot, mely gyermekálmaim szeliden ringó bölcsője és közöttem van itt létem idején. Elmondhatnám, hogy óhajtok megismerkedni az itteni viszonyokkal, Torontálmegyének derék székvárosával. De minderről nem beszélek. Azt azonban ki kell mondanom, hogy óhajtottam színről-színre megismerni egyházkerületünk s egyszersmind egész magyar reformált egyházunk legnagyobb egyházmegyéjének, a békés-bánáti egyházmegyének kitűnő lelkészi karát és irányadó világi férfait. Ide, e helyre, e testület körébe, mint tanítvány jövék, ki egyházam jövődől lelkészi karának s így saját működésem hatásának érdekében szemléleti, észleleti tapasztalatokat vagyok köteles gyűjteni.

Nem kis gondot okozott én nekem az, mélyen tisztelt Lelkészegyesületi Közgyűlés, hogy micsoda tárgyat választaszak itten tartandó felolvasásom alapjául. Miután megnyertem a nagytiszteletű esperes, az egyesületi elnök urtól az engedélyt, hogy felolvasást tarthassak, valóban számot kellett magammal vetnem, hogy mivel lépjek itten elő, hol mindenki képes felolvasásom értékét megbírálani. Azzal tisztában voltam eleitőlfogva, hogy munkám szelleméből hiányoznia kell a minden áron tanítani akaró elemnek; nagyon közönséges tárgyat sem akartam választani. Az elméleti tudományos theologiai kérdések vitatása, megbeszélése nem tartozik szorosán szakomhoz; tőlem valamely gyakorlati egyházi kérdés fejtegetését várják itten. Ámde ehhez meg itt a legtöbben jobban értenek, mint én.

Ily vívódások közepette voltam hosszabb ideig, míg végre a belmissián, századunk eme véghetetlenül fontos egyházi működésén akadt meg tekintetem. Gondolkodván e tárgyról, elhatároztam végre, hogy tehát erről, a belmissióról fogok olvasni, vázlatos rajzot adva annak történetéről, továbbá jelenkori állásáról a külföldön s a mi magyar ev. ref. egyházunkban.

Méltónak vélem e tárgyat arra, hogy a békés-bánáti egyházmegye lelkészi karának egyesületi gyűlésén, egyházi és világi férfiak nemes testülete előtt fölléhessek vele. Ha valahol hazánkban, e körben lehet arról, mint legilletékesebb helyen beszélni. E mondásom épen nem hízelgés, — magyarázata ki fog felolvasásomból derülni.

Mielőtt a belmissió történetének vázlatos rajzához kezdenék, megmondom, micsoda működést neveznek e szóval. A szó helyes meghatározásában elvi álláspontra helyezkedünk, — irányt ad az a továbbiaknak.

Belmissiónak nevezük azon munkálkodást, melyet a hitben élő keresztyének könyörülő szeretete, többnyire a hivatalos egyházon kívül, de az egyház szellemében és szolgálatában a keresztyén nép testi, szellemi, erkölcsi és lelki nyomora enyhítésére folytat, a mennyiben az a nép, — bár megkereszteltetett s névleg az egyház tagja, — külsőleg is elsülyedve, szellemi és vallás-erkölcsi tekintetben fogyatkozást szenved, egyházi-keresztyéni életet nem folytat, sőt azt megtagadja s ez által az egyháztársadalmi életben a legkétésebb nemű kóros állapotokat és bajokat idézi elő.

Ezt a meghatározást látom én a legteljesebbnek, me-

lyet, némi pótlásokkal Busch, „Die innere Mission in Deutschland, Gotha, 1877.“ című művéből vettem át.

Lehető tökéletes ezen meghatározás, mert ki van benne mondva, hogy a belmissió nincsen egyetlen egyházhhoz sem kötve; az egyetlen keresztyén egyház létkérdése s nem a lelkészi kar, a papok, hanem velök együtt a világi elemnek is ügye az: Azt akarja, hogy szűnjék meg az anyagi nyomor, a szellemi sötétség, az erkölcsi fogyatkozás s a lelki betegség. Ha Eféz. 4. 5 szerint „Egy az Ur, egy a Hit, egy a Keresztség“; ha mi keresztyének egy Főt, a Krisztust valljuk Urunknak; ha a benne való hit mindnyájunknak közös drága birtokuunk; ha mindnyájan az ő nevére kereszteltünk az Atyával és a Szentlélekkel való egyességében: biztos, hogy a névleges keresztyénséggel összekötött káros betegségek gyógyítására mindnyájunknak egyesülnünk kell s ha mi protestánsok az egyetlen papság elvének alapján állunk, itt egyesülhet leginkább a lelkészi elem a világgal s ha valahol, itt, a szeretet munkáinak enyhe pázsitjain, a Bethesda-tava mellett kelhetnek, új élet lehelletét árasztva az álló vizekre, itt kelhetnek új frigyre a különböző egyházak.

Csiky Lajos.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

Osztályozás és írásbeli munkák az osztrák gymnasiumokban.

Az osztrák közoktatásügyi miniszter hivatalos lapja (Verordnungsblatt stb. 1887. X.) az osztályozásra és a gymn. írásbeliekre nézve egy rendeletet közöl, melyet az „Orsz. Középisk. Tanáregyes. Közlöny“ f. havi számából annyival érdekesebbnek tartunk átvenni, mert abban sok, nálunk is figyelembe vehető utasítást találunk. A rendelet így szól:

1. Több ízben tapasztaltatott, hogy a félévi osztályzatok megállapításánál nem járnak el mindenütt a kívánatos egyforma módon, továbbá, hogy a tanuló összes tudásának biztos és igazságos megítélésére nem szerzik meg mindig a szükséges alapot.

Igy megtörténik, hogy az oly tárgyakban, melyekből írás- és szóbeli vizsgálatokat tartanak, a félévi osztályzatot vagy csak az írásbeli, vagy pedig csak a szóbeli egyes vizsgálatok eredménye alapján állapítják meg, továbbá, hogy csekély óraszámú tantárgyakban még az alsóbb osztályokban is csak két vagy három egyes vizsgálat eredménye szolgált a tanuló végleges osztályozásának alapul.

E bajok megszüntetése céljából külön elrendelem, hogy a félévi osztályzatok megállapításánál a tanulóknak mind szóbeli, mind írásbeli feleletei és dolgozatai vétessenek számításba, hogy a bizonyítványi osztályzat a tanuló egész félévi munkájának eredménye s egész tudásának megközelítőleg helyes kifejezése gyanánt szerepelhessen.

Ama tárgyakra vonatkozólag is, melyekből írásbeli vizsgálatok nincsenek, megkivántatik, hogy minden tanuló rendszerint egyszer egy hónapban, vagy legalább is négyszer-ötször a féléven át szóbeli kihallgatásra kerüljön.

Hogy négy-öt vizsgálati jegy minimuma népes osztályokban is eléressék. megengedtetik, hogy kivételesen, az igazgató beleegyezésével, a szóbeli vizsgálat terjedelmében egyszer egy félévben írásbeli vizsgálat tartható.

A vizsgálati gyakorlatokat a szaktanár gondosan javítani és osztályzattal ellátva a tanulóknak visszaadni tartozik. Ez osztályzat egyenlő értékű egy szóbeli felelettel.

Egyáltalán a vizsgálati eljárásnak nemcsak számot kell vetnie valamely osztály tanulóinak nagyobb vagy kisebb számával, hanem főképp alkalmazkodnia kell a különböző kor- és műveltségi fokozatokhoz.

Míg tehát az alsóbb osztályokra nézve általános szabály gyanánt szolgálhat, hogy a tanár minden órában vizsgáljon és egyáltalán tanítás és kihallgatás szoros kapcsolatban s viszonyban álljon, hogy a tanuló szorgalma és figyelme folyton ébren tartassék, addig czélszerű lesz, ha a felsőbb osztályokban egyes tantárgyakból időnként tartanak vizsgálatokat a tananyag nagyobb részeiből, hogy a tanulókat idejekorán a főiskolákon szokásos tanítási és vizsgálati módszerhez szoktassák.

Hogy pedig egész osztályok s egyes tanulók munkáját minden egyes tantárgyban könnyebben lehessen nyilván tartani és áttekinteni, hogy az intézet igazgatója, az osztályfő és az osztály többi tanárai mindig tudomással bírjanak az egyes kihallgatások számáról és eredményéről, czélszerűen berendezett osztálykönyvek (Classenkatalog) bevezetését rendelem el, melyek az igazgató és osztályfők felügyelete alatt az iskolai épületben őriztetnek.

E katalogusokba a szó- és írásbeli vizsgálatoknak az osztályzati skála értelmében osztályozott eredményei napról-napra azonnal beirandók. Az e katalogusokba beírt jegyek kívánatukra a szülőkkel vagy helyettesükkel közlendők.

Remélhető, hogy ez intézkedés folytán az iskola és család közti közlekedés is könnyebb, sűrűbb és bizalmasabb lesz s gyakorlati alkalmazása a hivatalvezetés több ágát (pl. az értekezleti ügyet) hasznos módon egyszerűsíti.

2. Tudomásomra jutott továbbá, hogy az algymnasium tanulóit egyes osztályokban és tárgyakban írásbeli elhalmozzák és hogy a tanulók nagyobb számánál a tanárok a javítás kötelességeit és a tanulók füzeteinek figyelemben tartását nem teljesíthetik kellő gondnal.

Hogy a tanulók munkaerejét kiméljük, továbbá a tanár gondját a dolgozatok külső formájára és figyelmes javítására fokozhassuk, következőképen módosítom, illetőleg megkönnyítem a tantervnek a javítás és osztályozás alá kerülő írásbeli feladatokra vonatkozó szabványait:

Latin nyelv. II. osztály, havonkint három compositió, két-három negyedórai munkaidővel s egy pensum. III. és IV. osztály, kéthetenkint egy egész órányi compositió s háromhetenkint egy pensum.

Görög nyelv. III. osztály (az első félév második felétől kezdve), kéthetenkint írásbeli dolgozat, compositió és pensum felváltva.

Német nyelv. I. osztály, 2. félév: Helyesírási gyakorlatok kéthetenkint; havonkint két írásbeli dolgozat, felváltva házi és iskolai.

A mi a tanulók házi írásbeli feladatait illeti, melyeket a tanár csak ellenőriz, óva intek tulságos nehéz dolgozatok

követelésétől és tulságos sok füzet irásától. Főképp az idegen nyelvek tanítása kezdetén az alsóbb osztályokban beírhethetni a szók és szólások puszta följegyzésével, valamely meghatározott elv szerint való rendezésük pedig a tanár és tanító közös munkájára bízandó; jegyzet- és előkészítő füzet az anyanyelv tanításában az alsóbb osztályokban mellőzhető.

A középiskolák igazgatóinak pedig egyáltalán örökösök kell a különböző füzetek száma és berendezése fölött, hogy a füzetek tulságos bő apparatusa kikerültessék és a sokat írást a maga káros következményeivel a tanulóktól távol lehessen tartani.

E rendeletek az 1887—88. tanévben érvényesítendők.

Lelkészi értekezlet a debreczeni egyházmegyében.

Hivatalos dolgaim által mindezeideig el lévén foglalva, csak most vehetem kezembe a tollat, hogy szerkesztő urat és e lapok t. olvasó közönségét értesítem a debreczeni egyházmegyei lelkesi kar f. évi június 2-án Derecskén tartott közértekezletének lefolyásáról. Ez értesítést pedig nem akartam elmulasztani azért, mert értekezletünk, ez alkalommal, több oly dologgal foglalkozott, melyek közérdekű természetöknél fogva méltók a szélesebb körben való ismertetésre.

Csak röviden említve, hogy a hivatali idejük elteltével lemondott elnök és jegyző, Dávidházy János esperes és Nagy Lajos m.-pécsi lelkesi személyében, egyhangulag újra megválasztattak, — áttérek mindjárt az első s indokánál fogva elvi jelentőségű tárgyra, t. i. Biró Antal derecskei lelkesi társnak a temetési stóla fölemelését czélzó indítványára s az ennek alapján hozott határozatra. E határozat értelmében ugyanis az őszi egyházmegyei közgyűlés felkérte arra, hogy a temetési szolgálatok díját, — mely eddig, Debreczen kivételével, a többi egyházakban az egyházkerület által megállapított minimum volt, — emelje fel saját hatáskörében, olyformán, hogy az egyházi beszéd díja legyen a templomban 5 frt, a háznál 6 frt; az imádság templomban 2 frt, háznál 3 frt, temetőben végzendő imádság és beszéd díja 5 frt, háznál és temetőben végzendő imádságok stóla díja pedig 6 frt. Nem helyes ösvényen járna, a ki ezt olvasva, úgy gondolkoznék, hogy, íme a depr. egyházmegye papsága az anyagiakhoz ragaszkodva, jóvedelmének fokozása czéljából, legalább is nehezebben hozzáférhetővé akarja tenni a híveknek az ígét, melyről pedig írva van: „ingyen vettétek, ingyen adjátok!“ . . . Sietek kijelenteni, hogy nem ez volt ama határozat indoka; ámbár, ha őszinték akarunk lenni, meg kell vallanunk azt is, hogy épen a temetési szolgálatoknak, a tiszántuli egyházkerületben, — kevés egyház kivételével, — szokásban levő díja oly csekély (predikáció 2 frt, imádság 1 frt), hogy az távolról sem felel meg, sem annak a munkának, melyet egy temetési szolgálat a lelkesztől kíván, sem azon evangéliomi igazságnak: „méltó a munkás a maga bérére!“ A depr. egyházmegyei lelkesi kar azonban, a stóla felemelésére vonatkozó határozatával, más, magasabb, épen az íge tekintélyének megóvására irányuló czélt kíván elérni, azt t. i., hogy a halotti predikálással napjainkban űzött va-

lódi visszaélés megszüntettség, vagy legalább korlátozva legyen! Lehetnek, a kik, ezt hallva, elmosolyodnak, vagy épen meg is botránkoznak, de a prot. lelkészi karnak nagyobb s különösen falvakban működő része igazat fog nekem adni abban, hogy a 90 éves aggastyántól le egész a két hetes gyermekig, — a polgári és keresztyéni erényekben gazdag egyháztágtól le egész az erkölcsileg nagyon is kifogás alá eshető, vagy épen gonosztevő emberig mindenkit predikációval kell temetnünk, a ki csak azt a csekély díjat valahogyan megfizetni képes. S kérдем: mi lehet egy kis gyermeknek vagy a felnőtt emberek legnagyobb részének is életében olyan valami, a mire a halotti szónok támaszkodva, mindenkor változatosan s az értelem, érzelem és akarat jobbitására erősen ható tanúsággal predikálhasson? avagy nem kénytelen-e legtöbbször a mulandóság, örökélet stb. kétségkívül szent és boldogító, de a gyakori használat által hatásokban gyengített eszméinek körében mozogni? nem kénytelen-e, némely koporsó felett, valóságos Schylla és Charybdis közötti keserves utat tenni beszédével, hogy a „de mortuis aut bene aut nihil“ elvet meg ne sértse? Mert, ha az általánosság terét elhagyva, részletekre terjeszkedik ki a szónok, megeshetik, hogy „a megholt életviszonyait közelebből ismerők előtt vagy nem mond igazat, a mit pedig tenni soha nem szabad, vagy hízélgés gyanujába esik, a mi ismét lelkész jelleméhez nem férhet“; vagy pedig, ha esetleg valamely gyanus, vagy megrovásra méltó életet élt ember felett, Isten szolgájához illő nyíltsággal, az íge kétélű fegyverével sujtja annak bűnét s a megholtnak, bár nyilván tudott, rossz életéről kárhoztatva ítél, egyfelől „csak az élő és kesergő felek szívét keseríti még nagyobb mértékben“, másfelől ellentétbe jó az általa hirdett evangéliommal, melyszerint „Isten előtt a legjobb ember is bűnös s viszont a legbűnösebb ember előtt is nyitva van a kegyelem utja és mindenkinek igaz bírása egyedül Isten, a szívek és vesék vizsgálója lehet.“ De szinte hallom az ellenvetést, hogy: miért a halotti predikációk korlátozására törekedni, holott az a legkedvezőbb alkalom a szívhez szólásra s a koporsók felett találkozik a lelkész a legfogékonyabb kebelrel a gyászoló gyülekezet részéről? Erre csak azon fájdalmas tapasztalással felelek, hogy a halottat kísérelő gyülekezet tulnyomó része rendszeren közönyösen veszi a tulajdonképeni halotti predikációt, bármily kitűnő munka legyen is az különben s csak az életrajz és az arra tett alkalmazás költi fel figyelmét s míg a predikáció alatt édesdeden szunnyadozik, vagy másfelé gondol, addig az alkalmazásnál azt kívánja, hogy a szónok szívet facsaró érzékeny szavakkal kesergesse a gyászos feleket s még az eszméletlen csecsemőt is külön megszólítva, hosszú litániában bucsuztatta el az elhunytól. Mindezek pedig a halotti predikációk s közvetve az íge tekintélyének emelésére, a halotti beszédek eredeti céljának elérésére nem alkalmasak; sőt annak, ha szabad úgy kifejezni magamat, kisebbitésére szolgálnak s épen ez a tekintet indította értekezletünket arra, hogy a halotti predikációk gyakoriságát, más eszköz nem létében, stóla-felemelés által korlátozni igyekezzék s azok helyett a nagyobb városokban már jobbara elfogadott, — egyszerű, — de egyszerűségökben annál meghatóbb imádságos temetések gyakorlatba jövetelét mozdítsa elő; a mi nem zárna ki, hogy a halotti könyörgés után, a népünk által kedvelt életrajz-

felolvasás s a kathedrához és az alkalomhoz illő néhány vigasztaló szó következze.

....y

(Vége köv.)

K ü l f ö l d.

Német családi biblia. Azon felfogás alapján, hogy a biblia némely részei laikusokra nézve érthetetlenek, más részei pedig a keresztyénre nézve tulajdonképen semmi különösebb érdekléssel s építő hatással nem bírnak; öt schweizi theologus: D. Beets, Gotf. Heer, Alb. Kind, Paul Kind és Joh. Schmidt egyesültek, a bibliából oly válogatott helyeket összeállítani, melyek mind érthetőség, mind közvetlenebb nemesítő hatás tekintetéből, a nép által nagyobb sikerrel olvashatók és a melyek mégis így összeállítva, egy meglehetősen összefüggő organikus egészet képeznek.

A kibocsátás előtt megküldték az így összeállított próbaíveket 120 schweizi és német theologusnak, a végből, hogy tegyék meg reá észrevételeiket és javítási ajánlataikat.

Ennek megtörténte után jelent meg a mult évben ama fentebb nevezett családi biblia.

Nagy érdemök a kiadóknak, hogy azon hibákat, melyek Luther fordításában találhatóak, kijavítani s az elavult szöveget és szolásmódokat kiküszöbölni igyekeztek.

Különbözik e családi biblia a teljes bibliától a következőkben: öt ótestamentomi könyv egészen elesett: a Krónikák könyve egy kicsinyke rész kivételével, továbbá Eszter, Énekek-éneke, Abdiás és Náhúm. Teljesen csak a következő könyvek maradtak meg: Jónás, János evangélioma, Apostolok cselekedetei, a Korinthusba írott 2 levél, Filippi, Kolosse, Titus és Filemon, Péter első levele, János három levele és a Jakabé. Minden többi iratok többé-kevésbé meg vannak rövidítve. Minden, állítólag felesleges történeti rész kimaradt; az ismétlések lehetőleg kerültek s különösen az olyan történetek, melyek talán az erkölcsi érzékbe ütközhetnek, vagy épen neki vonatkozásuk.

Természetesen tetszetősebb s izlősebb az alak, melyet így a biblia nyer, s mindenesetre meg lesz könnyítve annak a köznép általi sikerrel olvashatása; mindazonáltal nem tagadhat el az ember bizonyos idegenkedést az efféle vállalatától s a tulajdonképeni cél tekintetéből, — mely nem más, mint a vallásosság terjesztése, — én legalább magam részéről, a bibliának ilymódoni megnyirbálását, nem tartom teljesen igazoltnak.

A biblia ama másik alakban is megteszi a maga hatását. Természetesen mindent nem tehet. Tessék a benne rejlő kincset az értőknek kiásni s azt népszerű alakban a laikusok elé adni. Másszóval: nem a biblia mindenáron való terjesztése fogja emelni a vallásosságot, — természetesen ez is, — hanem e mellett nagy szerep jut az építő vallásos iratoknak. Eszembe jutnak egyik itteni tanárom, Kaftan szavai, melyeket előadása közben mondott: „Én nem várok mindent a biblia terjesztésétől: építő vallásos iratok azok, melyek az előbbivel egyesülten igazi vallásosságot teremthetnek. Ha arról volna szó, hogy melyiknek adjam az elsőséget, ki merném mondani, hogy többet várok ezektől, mint talán amattól.“

Berlin.

Illyés Endre.

Hollandiai belmissió. A hollandiai belmissió üdvös munkáját egyrészt az evangélium világának a különböző néps társadalmi osztályok közötti élesztésében, terjesztésében, másrészt a testileg szenvedő szegények ápolásában, lelki gondozásában és az erkölcsileg eltévedteknek szeretetteljes megmentésében látjuk.

Az evangéliumi világosságot terjesztő több intézetek közül nevezetes az „Igazság terjesztésére“ s „A nép üdvösségére“ jelszavakkal ellátott két ker. egyet. melyek közül az utóbbi, különösen a legszegényebb néposztály lelki s anyagi gondozását tartja szem előtt. Az első együletet a már ismeretes T. M. Looman alapította 1847-ben, a hitben való közös épülésre, Isten országának terjesztésére. E célja kivitelére tartja fenn s terjeszti e nagy egyesület 2000-re menő buzgó s áldozatkész tagjaival, az általam korábban már jelzett ifjusági s más kisebb vallásos köröket. A társulat nagyobb városi, amsterdami, haagai stb. helyiségeiben, egymást váltogatják a bibliai órák, siketnémák lelki oktatása, gyűlésezések a külmissió ügyében. A buzgó tagok felkeresik a különböző rangu, sorsu családokat, köröket, szállókat, a tengerészeket kikötőkben, szállókban, buzdítólag hatván mindenütt a templomba járásra, vallásos iratok olvasására, a mely iratokat magok osztogatnak is, az egylet könyvtárából. Állítanak fel keresztyén színezetű szállókat szegény vándorlók részére, — cselédintézeteket, melyekben száz meg száz szolgáló, szolgálóleány talál munkatért, oktatást, menhelyet, otthont. A katonaságnak az állam által elhanyagolt vallásos nevelésére tart az egylet u. n. katonai házakat, hol, — mint Utrechtben is látható, — a katonák olcsó étkezés s italozás mellett, hasznos olvasgatóssal töltik nappali szabad óráikat, estve pedig szorgalmasan jelennek meg ugyanott bibliamagyarázatokra, felolvasásokra. Terjeszti ez egylet a világosságot missionáriusaival, Jávában és Szumátrában is. Megemlítendő még az amsterdami angol-methodistikus színezetű, evangéliomot terjesztő társaság, mely különösen a ref. egyházban működik és a „Szabad evangyélizáló egylet“, melynek gyűlésein a legegyszerűbb emberek tartanak meleg vallásos beszédeket, bibliamagyarázatok stb. s közösen énekelnek, imádkoznak.

Utrecht.

Dávid Gyula.

Skócia. A skót szabadegyház ez évi nagy gyűlése május 19-én a királynő születése napján nyílt meg a közönség nagy érdeklődése mellett. E napon nyitotta meg ülését az államegyház is. Amott az egyház iránti élénk érdeklődés gyakorolt vonzást, emitt a kifejtett fény, pompa, melylyel a királynő képviselőjét fogadták, ki bandérium s hivatalos küldöttségek kíséretében vonult fel a királyi lakból a gyülesterembe.

A szabadegyház gyűlésének első napja a távozó s az új moderator beszédeinek volt szentelve. Amazt Dr. Somerville, emezt Dr. Rainy tartotta. Mindkettő az egyház legkimagaslóbb alakja. Az előbbi a legnagyobb missionárius, ki a mult évben, magas életkora daczára, 189 különböző helyen 250 beszédet tartott; az utóbbi pedig mint tudós theologus vívott ki magának nagy nevet.

A következő napok nyilvános üléseinek központját a különböző missiói bizottságok jelentései képezték s daczára, hogy ezen napokon mindig igen magas belépti-díjak voltak,

a 2—3 ezer embert befogadó gyülesterem mindig zsufolásig tele volt. Az egyház körülbelől harmadfél millió forintot költött missióra. Öt állandó bizottság működött: belföldi, gyarmati, európai szárazföldi, külföldi s zsidó missiói bizottság. Legnagyobb tevékenységet fejtett ki a három utóbbi.

Az európai szárazföldi missió a katolikusok megtérítésén fáradozik. Főszékhelyei Olaszország s aztán a többi országok fővárosai. A külföldi missió tere India s déli Afrika. Itt 614 lelkész s tanító működött s a különböző kolégiumokban és iskolákban körülbelől 18 ezer gyermeket neveltek. A zsidók megtérítésén dolgozó missiónak Európa fővárosaiban s Názarethben van 6 állomása.

A skót presbyteri egyházak egyesülési kérdése ez évben is megoldatlan maradt. A szabadegyház határozottan visszautasította az államegyház egységre hívó átiratát s kijelentette, hogy vele, mint államival, nem fog alkudozásra lépni. Az egyesült presbyteri egyházzal való egyesülés megbeszélése végett pedig egy bizottságot nevezett ki. Igazán e két egyház közt semmi lényeges különbség nincs s az egyesülés, különösen a mai időben, midőn az egész országban a kereskedelem, a gazdaság terén nagy hanyatlás mutatkozik, rendkívül kívánatos. Adja Isten, hogy az egyesülés minél előbb létre jöjjön!

Edinburgh.

Buday János.

Irodalom.

Dr. Szlávik Mátyás, eperjesi theol. tanár: **A legújabb theológia történetéből.** Dogmatörténeti tanulmány. Budapest, 1887. 92. l. (Lenyomat a „Prot. E. és Isk. Lap“ f. évi 1—13. számaiból).

Szerző a legújabb theológiában két irányt különböztet meg. Rövid előszó (3—4. l.) és bevezetés (5—8. l.) után a tárgyalásban ilyen sorrendet tart: szól I. Schleiermacher theol. álláspontjáról, jelentőségéről és iskolájáról (8—18. l.); II. a hégeli iskola speculativ theológiájáról (19—31. l.); III. a közvetítő theológiáról (32—40. l.); IV. a modern rationalismusról (40—46. l.); V. Ritschl morál theológiájáról (47—59. l.); VI. a modern confessionalismusról (59—77. l.) s végre VII. a bibliai realismusról (77—82. l.). A 82—88. lapokon VIII. szám alatt és „Összefoglalás“ czímen e theológiai irányok positiv eredményéről szól s a „Függelékben“ igen helyesen megemlékezik arról is, hogy a theologia legújabb irodalmára vonatkozólag honnan tájékozhatja magát az érdeklődő?

A mi a fentebb adott felosztást illeti: tudjuk ugyan, hogy szerzőt a legjobb akarat, a világosságra való törekvés vezette, de bizony jobb lett volna mégis, ha nem vesz vala fel annyi csoportot. Szerintem a Landerer hármass felosztása egészen jó (lásd 8. l.); e 3 főosztályban lehetett volna alosztályokat felvenni, mire szerzőnk a hetes felosztás mellett is kényszerítve volt, (lásd 37., 38., 39., 41. stb.). Itt is áll az, hogy sok rész felvétele mellett az ismétlés nem kerülhető el (68. és 81. lk.).

A tárgy feldolgozásába itt bővebben nem bocsátkozhatom, már csak azért sem, mert mindazon iratok, melyek után szerző dolgozott, kezeim közt nincsenek. Annyit azonban meg kell jegyezmem, hogy Szlávik nr munkás em-

ber, sokat olvasott tárgyára tartozólag s utalásaiból kitűnik, hogy az újabb theologia irodalmát ösmeri.

De néhány megjegyzést mégis tennem kell. Minden józan eszű ember belátja azt, hogy nagy nyereség hittanhallgatóinkra és lelkészeinkre nézve, ha a legujabbkori theologia szerepvivő alakjaival könnyű szerrel megismerkedhetnek. A honi akadémiákon kötelező tantárgy gyanánt ily czélú tudomány elő nem adatik; a külföldi egyetemek felkeresése nem áll mindenkinek módjában; sokakra nézve az sem lehetséges, hogy meghozatván és összehasonlítgatván az e tárgyra tartozó idegen nyelvű műveket, önálló ítéletet alkothassanak magoknak koruk theologiai iskoláiról. Oda kell tehát törekedni magyar theologiai irodalmunknak, hogy e téren is teljesítse kötelességét s jól esik hinnünk, hogy a „Prot. tudományos irodalmi társulat“ figyelmére fogja méltatni e fontos mezőt is!

Szlávik e mezőre lépett előttünk fekvő dolgozatával. Köszönetet érdemel érte és pártolást! Azért adtam fentebb részletes tartalmát művének, hogy lelkészeink és hittanhallgatóink tájékozva legyenek vele szemben s méltónak találják e munkát a megrendelésre és tanulmányozásra. Ha millió munkás jelentkezik is, pártoló, olvasó közönség hiányában csak az asztalfióknak s aztán a tűznek fog dolgozni mind a millió! Meg vagyok róla győződve, hogy e jó mű nem fog panaszlani pártolás hiánya miatt. Legyen szabad azonban ez ajánláshoz következő észrevételeimet csatolni. Mint szerző maga mondja: tárczaszerű tanulmányt (4. l.) akart adni. Az ily szerű dolgozatok nyelvezetére azonban nagyon vigyázni kell. Kerülendők tehát az ily kifejezések: egyházi közösség (7. l.), jellege el van odáza (14. l.), személyes teljesség (15. l.), a theologusok — meg vannak határozva (u. o.), különbségben a vallásos anyagnak (17. l.), a deismusban bírta szövetség társát (19. l.), jellegét feloldják (27. l.) stb. stb. Az ily érthetetlen, nem magyaros kitételek botránkozást szülnek, sőt, úgy lehet, belőlök rabszolgai fordítóra von következtetést az olvasó közönség. Zavart okoznak a sajtóhibák is: alapeleve, élet-eleven (8. 12. l.) stb. s különösen botrányos egy, a 10-ik lap felső 19-ik sorában!

Legjobban sikerült a II. alatt álló szakasz kidolgozása. Feltűnő a 35. és 37-ik lapokon egy idézet ismétlése. A 38-ik lapon a mit szerző a hitvallások javításáról mond, kielégítő. Csakhogy a „jelenkor szellemi szükségletei“ — kifejezés felettébb bő, épen olyan, mint u. a. lapon olvasható idézetben e Schwarz-féle: „die ganze Weltanschauung und Begriffsbildung der Gegenwart.“ Jobb lett volna Landerer u. a. lapon található szavainál maradni, melyek a gyülekezet tudományos tovaképzéséről és épüléséről „aus dem Wort“ beszélnek. Szeretnék azt is, ha a mű olvasása közben tisztábban láthatnók szerző theologiai álláspontját; erre nézve még legjobban elokosodunk abból, mit a 88-ik lapon olvasunk: „csak abban legyenek egyek a különböző theol. irányok, hogy az üdv egyedül a Krisztus által az irásból s a közösségben érhető el; — (csak hogy itt ismét előfordul a veszedelmes: „közösség“ szó). Ily elv mellett azonban hangsúlyozni kellett volna szerzőnek a „Prot. egyesület“ egyháziatlanságát, (lásd a 45. és 45-ik lapokat); s nem lett volna szabad Ritschl Pfeidererrel neokatholicismussal vádolni (54. l.), kiről szerző is elősmeri, hogy a gyülekezet jelentőségét vonzóan kie-

meli (59. l.). (Nem tudom, hogy ugyanezen lapon e szók: „neukant.“ theologia — mit jelentenek?) Az 58-ik lapra pedig az az észrevételem, hogy szerintem Ritschlnek teljesen igazsága van, midőn a dogmatikai rendszerben minden metaphysikától őrizkedik, mert p. o. a dogmatikát csak így lehet megszabadítani sok oda nem tartozó speculációtól, balasztól. Hogy az egyházi satisfactió dogmája ujonnan formulázandó, érezzük, tudjuk; de mi szükség (a 64-ik lapon) Bendert idézni, ki bár bár tannak nevezte ama dogmát? Egy egyházi hitelvről így nyilatkozni: sem nem tudományos, sem nem tisztességes! A 83-ik lapon Ritschl bírálata nem szabatos; nem értjük e tételt: „a moralitás terére nem vihető át a vallás.“ A mi a 86-ik lapon ugyancsak Ritschl-ről mondatik (v. ö. 87. l.), egyfelől azzal van ellentétben, mit szerző az 57-ik lapon mond s másfelől az egyháznak a 87-ik lapon így fogalmazott meghatározásával: „az egyház a Kr.-ban hívők személyi közössége.“ Homályos az is, mit szerző a 87-ik lapon az eschatológiáról beszél; szerintem, igen természetes ok miatt, nagyon keveset taníthat e tekintetben a prot. dogmatika minden időben! Ha (a 89-ik lap szerint) „a theologiának mint positiv tudománynak rendeltetési alapja nem önmagában van, hanem az egyházban s annak időszertinti tüneményeiben“, akkor nem érthetek egyet szerzővel abban, hogy az egyházban hittani egység nem érhető el soha (88. l.). A theologiai tudomány kívánalmához képest koronként javított hitvallások által igen is elérhető, de el is érendő. A hittudomány szabadságának tisztelésében senki által magam megelőztetni nem hagyom; de viszont a forrongó vizsgálódás ötleteivel, vagy épen félígazságaival az egyházban a régít könnyelműen felcserélni s ily módon zavart, szakadást okozni, — sem czélszerűnek, sem szabadosnak nem tartom! Így értett a bibliafordítók mult áprilisi pesti gyűlése is, midőn azt határozta, hogy mindenütt, hol az eredeti szövegnek egészen biztos új fordítása nincs, megtartandó a Károli-féle szövegezés változás nélkül.

Még egyszer szíves és pártoló figyelmőkbe ajánlom hittanhallgatóinknak és lelkészeinknek e jó munkát. Szerzőt pedig (kit végül arra kérek, hogy más alkalommal nyommassa rá művére, hogy mennyiért és hol kapható az?!) vajha meggyőznék e sorok arról, hogy dolgozatát nemcsak élvezettel és haszonnal, hanem egyszersmind figyelemmel és igazi jóakarattal olvastam át!

Dicsőfi József.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Az iskolai évet bezáró istenitisztelet f. hó 16-án reggeli 8 órakor tartatott meg az oratoriumban. Lapunk szerkesztője mondotta a hálaadó imádságot. Főt. Révész B. püspök ur nem jöhetett el az istenitiszteletre, melyen a tanárkaron és a tanuló ifjuságon kívül megjelentek még Némethi Lajos lelkész, Szűcs István főgondnok, Simonffy Imre polgármester, Beke Mihály tanácsbíró, Laky Lajos városi tanácsnok urak. Istenitisztelet után a tanári gyűlésteremben Dr. Kovács Sándor akad. igazgató üdvözölte a megjelent vendégeket s Némethi L. urat, mint egyhker. tanácsbíró főkérte a tanárkarok üdvözlétének főt. püspök urhoz juttatására. A vendégek nevében viszont Szűcs István főgondnok ur üdvözölte a tanárokat s köztük

különösen az immár visszavonuló Menyhárt Jánost, a ki ezért néhány meleg szóban mondott köszönetet.

A debreczeni ev. ref. egyház különböző fiu- és leányiskoláiban, a leánynevelő intézetben f. hó 20–30-ika között tartatnak meg az évet záró vizsgálatok, miután a hálaadó istenítisztelet az összes növendékek jelenlétében ma reggel 8 órakor a nagytemplomban végeztetett.

A dévaványai ref. egyház egy, 87 ezer 397 frtra előirányzott új templomot akar építeni s az építés megvalósulásához közelget. A versenytárgyalási hirdetés közzétételét a szaklapokban és az „Egyetértésben“. Tervező és építésvezénylő Benkó Károly budapesti építész-tanár. Az egyháztagok igen nagy áldozatkészséget fejtenek ki. Az egyenes államadónak 100 %-ét fizetik évenként. A múlt évben — bár az egyházkerület vonakodott az első felterjesztés alkalmával ezen súlyos teher viselését megerősíteni — ennek ellenére az évi kivétési összegnek $\frac{3}{4}$ -ed része befizettetett.

A dunamelléki ev. ref. egyházkerület f. hó 4-én kezdődött közgyűléséről megemlékeztünk már múlt számunkban. Most közöljük, hogy az első napnak nagy és fontos tárgya volt az 1886–87. évről szóló püspöki jelentés, melyben Szász K. püspök ur úgy az egyetemes ev. ref. egyház, mint közelebb saját kerülete nevezetesebb, közérdekű mozgalmait rajzolta megragadó vonásokban. E jelentés a „Prot. E. és Isk. Lap“ mult heti számában egész terjedelmében megjelent. Junius 5-én az új lelkészek fölavatása tartatott meg. Ádám Kálmán kecskeméti esperes predikált ez alkalommal Máté 10, 34. alapján. Jun. 6-án a Theologiai Választmány jelentésével foglalkozott huzamos ideig a gyűlés. Kiemeljük e jelentésből, hogy a budapesti theologiai akadémián 45-re megy ez idő szerint a hallgatók száma; hogy a hittanhallgatók közül most is többen munkálkodtak a fővárosi vasárnapi iskolákban; hogy a hittanhallgatók énekórái 3-ról 4-re emeltettek. Megállapították a theologiai és lelkészi vizsgálatok rendszabályzata. Azon kérdés, hogy kelljen-e a hittanhallgatókat néptanítói oklevél szerzésére kötelezni, alapos megfontolás és új javaslat tétel végett visszatétel a Theologiai Választmányhoz.

Halálesetek. Külföldről jelezzük, hogy Lombard Sándor István, a vasárnapügy ezen lelkes bajnoka, mult hó 28-án elhunyt Genfben, 77 éves korában. Jövő számunkban egy beküldött nekrológban emlékezünk meg róla. — Bakos Mór, debreczeni theologiai akadémiánk negyedéves hallgatója, hosszas betegség után jobb létre szenderült özvegy édes anyja házában, Földesen, f. hó 11-én. A korán elhunyt ifju néhai Bakos Gábor, földesi lelkész fia volt. Szelidség, szerénység, szorgalom és így tiszta jóindulat jellemezték egész lényét. Temetése f. hó 13-án ment végbe s a templomban Eröss Lajos lelkész mondott fölötte imádságot. Debreczeni pályatársai pedig két küldöttük által koszorút tettek az elhunyt jó barát sírjára. — Pereszlényi János, győri ev. ref. lelkész, a „Dunántuli Prot. Közl.“ szerkesztőjét, f. hó 14-én súlyos csapás érte, szeretett nejének, szül. Kovács-Sebestény Teréz asszonynak, boldog

házasságok 27-ik évében történt elhunytával. Nyugodjanak békében poraik!

Helyreigazítás. E becses lap legutóbbi számának „Tárca“ rovatában Szücs István urnak igen sok tanulságos dolgot tartalmazó azon sorai közé, melyek a modern nyelvek tanulását az akadémiában érintik, egy kis tévedés csuszott be, melyet egyedül a terem rossz acusticájának tulajdonítok. Nevezetesen az mondatik, hogy „megütközéssel látta, miszerint a német nyelvben való tovább képződésre nézve senki nem iratkozott be“, már t. i. az akadémiái hallgatók közül. A dolog — a mint ez az egyházkerületre terjesztett jelentésben is mondva van — úgy áll, hogy az első félévben 6, a második félévben pedig 12 hittanhallgató iratkozott be, a kik közül 7-en oly szorgalmat és haladást tanúsítottak, hogy két-két kötet német nyelvű theologiai munkával lettek általunk e napokban megjutalmazva. A mi különben az említett cikkben, a német nyelv megtanulásának fontosságáról s a német prot. egyházi élet ismeretének nagy jelentőségéről el van mondva, azt magam is teljes mértékben osztom. Mély tisztelettel Debreczen, 1887. junius 15. Dr. Kovács Sándor, akad. igazgató.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat.

A Debreczen városi főreáliskolánál a következő tanév kezdetével betöltendő mennyiség-tan és ábrázoló mértani helyettes-tanári állásra ezennel pályázat nyitattik.

Ezen egy próbaévre betöltendő helyettes-tanári állással, az 1887–8-ik iskolai tanévre 1000 frt fizetés van összekötve.

Csakis a fentebbi tantárgyakból tanképesítettek jelentkezései fognak figyelembe vétetni.

Pályázók az iskola felügyelő bizottságához intézett kérvényöket, melyben születésük helye és éve, vallásuk, nős vagy nőtlen állapotuk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik és képesítettségük, valamint eddigi működésük okmányokkal igazolandók, ha jelenleg alkalmazásban vannak, minősítvényi táblázattal, előjáróságuk útján, különben pedig közvetlenül Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalához, f. évi augusztushó 1-ig küldjék be.

Kelt Debreczen sz. kir. város reáltanodai felügyelő bizottságának 1887. május 27-én tartott üléséből.

Bészler Lajos,
tb. tanácsnok,
mint a bizottság jegyzője.

2—1